

25 stycznia 2022 r.

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁANIA RZECZNIKA AKADEMICKIEGO

DS. STUDENCKICH I PRACOWNICZYCH

w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2021 r.

Spis treści:

Kontekst	2
Kompetencje i organizacja pracy	2
Zespół Rzeczniczki Akademickiej	3
Sprawozdanie z działań	4
Profilaktyka konfliktów i promocja ADR	4
Współpraca krajowa i zagraniczna	7
Bezpośrednie działania pomocowe	10
Liczba zgłoszeń	10
Wnioskodawcy	11
Tematyka spraw	14
Sprawy studenckie	14
Sprawy pracownicze	16
Podjęte działania	18
Podsumowanie	20

Kontekst

Stanowisko Rzecznika Akademickiego zostało powołane Zarządzeniem nr 30 Rektora Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 16 sierpnia 2011 r. w sprawie powołania na Uniwersytecie Warszawskim Rzecznika Akademickiego (dalej: Zarządzenie nr 30). Z dniem 1 listopada 2011 r. stanowisko to objęła Anna Cybulko. Z końcem września 2012 r. Anna Cybulko została powołana na stanowisko na drugą kadencję (pierwszą pełną, tj. czteroletnią), obejmującą okres od 1 października 2012 r. do 1 października 2016 r. Z dniem 1 października 2016 r. Anna Cybulko została powołana na drugą pełną kadencję, trwającą do 30 września 2020 r., a z dniem 1 października 2020 r. na trzecią kadencję, trwającą do 30 września 2024 r.

Niniejsze sprawozdanie jest sporządzone w oparciu o zapis § 11 Zarządzenia nr 30, zgodnie z którym: „Rzecznik do dnia 31 stycznia każdego roku przedstawia Rektorowi na piśmie sprawozdanie ze swojej działalności”.

Kompetencje i organizacja pracy

W 2021 roku działania prowadzone były zgodnie z zasadami i procedurami wypracowanymi w latach wcześniejszych i obejmowały wszystkie obszary kompetencji Rzeczniczki akademickiej wskazane w *Zarządzeniu nr 30*, tj.:

- Profilaktykę konfliktów i promocję ADR, w szczególności promocję środowiska pracy i studiów wolnego od dyskryminacji i mobbingu oraz działanie na rzecz wzmacniania równości i różnorodności.
- Współpracę krajową i zagraniczną na rzecz promocji i rozwoju ADR oraz wzmacniania równości i różnorodności.
- Bezpośrednie działania pomocowe - interwencje w zgłaszanych sprawach problemowych.

- Działalność sygnalizacyjną (*whistleblowing*) oraz proponowanie systemowych rozwiązań rozwojowych i naprawczych.

Kontakty z interesariuszami odbywały się osobiście, drogą mailową, telefoniczną oraz za pomocą platform komunikacji wirtualnej Google Meets oraz Zoom. Dyżury prowadzone są w poniedziałki i czwartki od godziny 11.00 do 14.00.

Dla zachowania bezpieczeństwa i poufności prowadzonego postępowania koniecznym warunkiem wszczęcia interwencji przez Rzecznika akademickiego lub przedstawicieli jego Zespołu jest pisemne upoważnienie przez osobę zgłaszającą. Upoważnienie może być złożone w trakcie spotkania w biurze Rzeczniczki, przesłane pocztą tradycyjną lub wewnętrzną w wersji papierowej lub załączone do maila w formie skanu.

Zespół Rzeczniczki Akademickiej

W 2021 r. Rzecznikę akademicką wspierały w pracy trzy osoby: Elżbieta Felkner, pełniąca funkcję koordynatora biura, Magdalena Miksa, pełniąca funkcję zastępczyni ds. studenckich oraz mec. Violetta Wysok (na 2/5 etatu), pełniąca funkcję zastępczyni ds. pracowniczych. Do zadań pani Felkner należały: obsługa administracyjna, wsparcie organizacyjne oraz merytoryczne w realizacji działań zapisanych w *Zarządzeniu nr 30 Rektora Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 16 sierpnia 2011 r. w sprawie powołania na Uniwersytecie Warszawskim Rzecznika Akademickiego*. Do głównych zadań pani Miksy należały: współpraca w kwestii merytorycznego rozpoznawania spraw studenckich oraz współprowadzenie działań edukacyjno – promocyjnych. Pani Violetta Wysok zajmowała się sprawami pracowniczymi oraz mediacjami.

Pracownice Zespołu Rzeczniczki akademickiej wspierają działania antymobbingowe. Od dnia 30 maja 2018 r. Magdalena Miksa na mocy *Zarządzenia nr 49 Rektora UW* z

dnia 14 maja 2018 roku w sprawie przeciwdziałania mobbingowi na Uniwersytecie Warszawskim pełni funkcję Koordynatora ds. przeciwdziałania mobbingowi. Elżbieta Felkner została z dniem 22.06.2018r. powołana na stanowisko Sekretarza Komisji ds. Przeciwdziałania Mobbingowi.

Sprawozdanie z działań

Profilaktyka konfliktów i promocja ADR

W ramach wspierania rozwoju alternatywnych metod rozwiązywania sporów wewnątrz uczelni oraz promocji środowiska pracy i studiów wolnego od dyskryminacji i mobbingu Rzeczniczka akademicka podejmowała w 2021 roku następujące działania:

- Kontynuacja cyklicznych spotkań informacyjnych, których celem jest edukacja i upowszechnianie wiedzy na temat instytucji pomocowych działających na terenie Uczelni. W 2021 roku adresatem działań były Wydziały: Archeologii, Biologii, Historii, Nauk Ekonomicznych, Polonistyki oraz Stosowanych Nauk Społecznych i Resocjalizacji. Celem spotkań było upowszechnienie wiedzy na temat Rzeczniczki akademickiej ds. studenckich i pracowniczych (Ombudsmana) oraz innych instytucji pomocowych działających na terenie Uniwersytetu Warszawskiego.
- Współpraca ze Specjalistką ds. równouprawnienia dr hab. Julią Kubisą na rzecz przeciwdziałania molestowaniu seksualnemu, której ważną składową było przygotowanie i wprowadzenie w życie dokumentu regulacyjnego pt. „Przeciwdziałanie molestowaniu seksualnemu na uczelni. Informator Uniwersytetu Warszawskiego”. Celem prowadzonych działań było uwrażliwianie społeczności akademickiej na zjawiska przemocy seksualnej oraz molestowania seksualnego.

- Działania na rzecz poprawy sytuacji osób transpłciowych, transseksualnych i niebinarnych studiujących na Uniwersytecie Warszawskim, w tym zainicjowanie prac nad projektem wdrożenia w oprogramowaniu USOS dodatkowej funkcjonalności polegającej na umożliwieniu wpisywania przez studenta imienia wybranego (docelowego) zgodnego z odczuwalną płcią. Projekt wprowadzenia tzw. „nakładki” jest realizowany symultanicznie na wiodących krajowych uczelniach wyższych pozostających w kontakcie z Międzyuniwersyteckim Centrum Informatyzacji (MUCI).
- Upowszechnianie w środowisku akademickim praktycznych informacji z zakresu regulacji prawa autorskiego w kontekście konieczności przestrzegania zasad własności intelektualnej. W tym kontekście w 2021 r. Rzeczniczka Akademicka rozpoczęła współpracę z Rzecznikiem akademickim Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, mającą na celu przygotowanie wspólnej kampanii medialnej promującej przestrzeganie zasad etyki w obszarze własności intelektualnej, a także przeciwdziałanie plagiatowi i ściąganiu.
- Działania na rzecz zapewnienia wsparcia prawnego w związku z uczestnictwem w zgromadzeniach publicznych.
- Zainicjowanie prac nad procedurą zgłoszeń wewnętrznych oraz ochrony sygnalistów poprzez przedłożenie dokumentu *„Uwagi na temat potrzeby wdrożenia procedury zgłoszeń wewnętrznych oraz ochrony sygnalistów w związku z postanowieniami Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1937 w sprawie ochrony osób zgłaszających naruszenia prawa Unii (tzw. dyrektywy o ochronie sygnalistów)”* oraz uczestnictwo w Zespole ds. Wdrożenia Procedury Zgłoszeń Wewnętrznych oraz Ochrony Osób Zgłaszających Naruszenia Prawa Unii.

Rzeczniczka akademicka współpracuje z licznymi jednostkami organizacyjnymi i ciałami kolegialnymi działającymi na uczelni. Współpraca obejmuje wzajemne przesyłanie spraw w ramach kompetencji, a także wspólne rozwiązywanie problemów i szukanie adekwatnych rozwiązań. W roku 2021 Rzeczniczka akademicka współpracowała m.in. z:

- Specjalistką ds. równouprawnienia na Uniwersytecie Warszawskim, dr hab. Julią Kubisą.
- Pełnomocniczkami i Pełnomocnikami ds. Równości na Wydziałach.
- Komisją ds. Przeciwdziałania Mobbingowi na Uniwersytecie Warszawskim powołaną Zarządzeniem Rektora nr 24 z 26 lutego 2021 roku w obszarze przeciwdziałania mobbingowi na uczelni oraz koordynatorką ds. przeciwdziałania mobbingowi na Uniwersytecie Warszawskim Magdaleną Miksą.
- Komisją Rectorską ds. Przeciwdziałania Dyskryminacji - przy okazji interwencji w sprawie skarg na dyskryminację pracowników lub studentów.
- Centrum Rozwiązywania Sporów i Konfliktów przy Wydziale Prawa i Administracji, m.in. w obszarze prowadzenia mediacji.
- Centrum Pomocy Psychologicznej oraz Biurem ds. Osób z Niepełnosprawnościami – w szczególności w zakresie rozwiązywania problemów dotyczących osób doświadczających trudności natury psycho-emocjonalnej.
- Biurami Uniwersytetu Warszawskiego, w szczególności: Biurem Promocji, Biurem Współpracy z Zagranicą, Biurem Spraw Studenckich.

- Przedstawicielami samorządu studenckiego, Rzeczniką Praw Studenta oraz Konsultantką ds. Przemocy Seksualnej w zespole Rzeczniczki Praw Studenta.
- Studenckimi kołami naukowymi i organizacjami studenckimi m.in. Studenckim Kołem Naukowym Queer oraz Studenckim Kołem Naukowym im. Pauliny Kuczalskiej-Reinschmit.

Współpraca krajowa i zagraniczna

Rzeczniczka akademicka ściśle współpracuje z Rzecznikami i Rzeczniczkami akademickimi, Pełnomocnikami i Pełnomocniczkami ds. równego traktowania oraz Pełnomocnikami i Pełnomocniczkami ds. spraw bezpieczeństwa, powołanymi na innych polskich uczelniach. Jako pierwsza osoba w Polsce powołana na stanowisko Rzecznika Akademickiego była inicjatorką utworzenia Akademickiej Sieci Bezpieczeństwa i Równości, służącej współpracy i wymianie doświadczeń oraz dobrych praktyk na uczelniach. Cykliczne spotkania, początkowo z przedstawicielami Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, oraz Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego w miarę dołączenia nowych przedstawicieli dały początek szerokiej współpracy rzecznikowskiej między uczelniami wyższymi w Polsce. Akademicka Sieć Bezpieczeństwa i Równości służy jako forum wymiany dobrych praktyk, dzielenia się doświadczeniami, sygnalizowania problemów oraz szukania rozwiązań dla trudności powszechnych dla środowiska akademickiego. Istotną rolą Sieci jest także kształtowanie dobrych praktyk, w szczególności w obszarze przeciwdziałania dyskryminacji i mobbingowi.

Rzeczniczka akademicka reprezentuje także Uniwersytet Warszawski na wydarzeniach organizowanych przez instytucje centralne: konferencjach, seminariach czy spotkaniach eksperckich. Wśród ważniejszych działań krajowych w roku 2021 warto wskazać:

- Udział w seminarium „Wolność i odpowiedzialność akademicka. Doświadczenia i dobre praktyki” organizowanym przez Konferencję Rektorów Akademickich Szkół Polskich oraz SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny (luty 2021).
- Uczestnictwo w V posiedzeniu Parlamentu Studentów UW, dotyczącym zdrowia psychicznego studentek i studentów UW (marzec 2021).
- Wystąpienie na seminarium pt. „Nauka – dydaktyka – administracja: współpraca i komunikacja między różnymi grupami pracowników akademickich” zorganizowanym przez Stowarzyszenie Forum Dziekanatów (maj 2021).
- Uczestnictwo w spotkaniu z cyklu „Rozmowy o etyce”, poświęconym przybliżeniu tematyki akademickich norm etycznych społeczności Szkoły Głównej Handlowej oraz innym zainteresowanym (czerwiec 2021).
- Udział w szkole letniej opracowywania i wdrażania Gender Equality Plans prowadzonej w ramach projektu Akademii Równości Płci (GE Academy) (lipiec 2021).
- Wystąpienie pt. „The Development of a Gender Equality Plan by a Research Performing Organisation: The Experience of the University of Warsaw” na seminarium z udziałem ekspertów EGET, zorganizowanym przez Laboratorium Baz Danych i Systemów Analityki Biznesowej, Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy (wrzesień 2021).
- Wystąpienie na seminarium „Mediacja i inne alternatywne metody rozwiązywania sporów jako wsparcie działalności przedsiębiorcy” zorganizowanym przez Konfederację Lewiatan oraz Centrum Mediacji

Lewiatan w ramach projektu „Upowszechnienie alternatywnych metod rozwiązywania sporów poprzez podniesienie kompetencji mediatorów, utworzenie Krajowego Rejestru Mediatorów (KRM) oraz działania informacyjne”. Tematem wystąpienia było wewnątrzorganizacyjne wykorzystanie mediacji i innych alternatywnych metod rozwiązywania sporów w kontekście społecznej odpowiedzialności biznesu (wrzesień 2021).

Rzeczniczka akademicka rozwijała kontakty zagraniczne mające na celu zbieranie wiedzy i dobrych praktyk wspierających wprowadzanie na Uniwersytecie Warszawskim nowych rozwiązań na rzecz równości, różnorodności i przeciwdziałania dyskryminacji. Kluczową składową realizowanej współpracy międzynarodowej była aktywność Rzeczniczki w ramach Europejskiej Sieci Rzeczników Akademickich w Szkolnictwie Wyższym (European Network of Ombudsmen in Higher Education - ENOHE). Niemal od początku swojej działalności Rzeczniczka akademicka jest aktywnym członkiem ENOHE, a w wyniku wyborów dokonanych przez walne zgromadzenie z dniem 27 czerwca 2019 roku została powołana na członka Zarządu i objęła funkcję skarbnika.

Rzeczniczka akademicka współpracowała przy przygotowaniu i przeprowadzeniu konferencji organizowanej przez ENOHE we współpracy z kanadyjską siecią rzeczników akademickich ACCUO (Association of Canadian College and University Ombudspersons) pt.: “Looking Forward: The Role of the Ombuds in Post-Covid Recovery”. Konferencja odbyła się w dniach 21-22 września i była okazją do spotkania kilkudziesięciu Rzeczników Akademickich z Europy, Kanady, Stanów Zjednoczonych i Australii. Ponadto Rzeczniczka akademicka wzięła udział w webinarium na temat tworzenia biur rzeczników w instytucjach szkolnictwa wyższego (czerwiec 2021) oraz dotyczącego mediów społecznościowych (listopad 2021).

W marcu 2021 r. Rzeczniczka akademicka ds. studenckich i pracowniczych podjęła stałą współpracę z Uniwersytetem Kent oraz Uniwersytetem w Stuttgarcie, mającą na celu m.in. wymianę doświadczeń w zakresie budowania i wdrażania polityki równościowej uczelni.

Bezpośrednie działania pomocowe

Rzeczniczka akademicka realizuje obowiązki wynikające z *Zarządzenia nr 30*, zgodnie z którym do jej zadań należy pomoc osobom indywidualnym i jednostkom organizacyjnym Uniwersytetu w rozwiązywaniu sporów i konfliktów oraz w radzeniu sobie z naruszeniami zasad życia akademickiego. Poniżej przedstawione zostały dane statystyczne obrazujące ilość, typ i przekrój tematyczny spraw, które wpłynęły do Rzeczniczki akademickiej w 2021 roku. W statystykach przedstawiono również ilość i rodzaj podjętych działań.

Liczba zgłoszeń

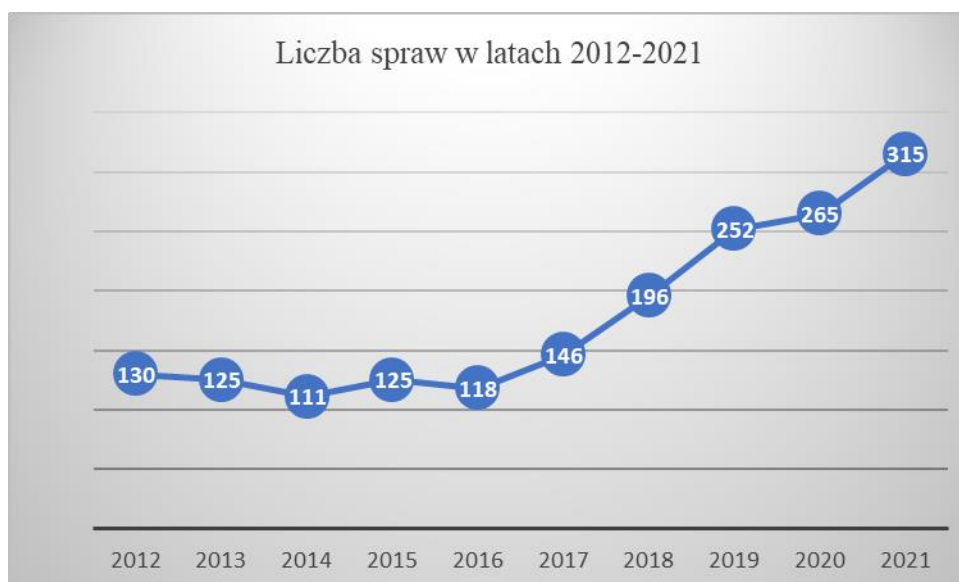
W 2021 roku do Rzeczniczki akademickiej zgłoszono 306 spraw. 7 spraw było kontynuacją z roku poprzedniego. Szczegółowe dane nt. wpływu spraw oraz dynamiki zmian przedstawia Tabela nr 1 oraz Wykres nr 1 przedstawione poniżej.

Tabela nr 1. Wpływ spraw w latach 2012 – 2021.

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba zgłoszonych spraw	130	125	111	125	118	146	196	252	265	315
-- sprawy z roku bieżącego	130	114	103	119	111	134	185	240	254	308
-- sprawy kontynuowane z roku poprzedniego		11	8	6	7	12	11	12	11	7

Wykres nr 1. Dynamika wpływu spraw w latach 2012 – 2021.

Jak wskazują zaprezentowane dane, dynamika wpływu spraw ma w dalszym ciągu tendencję wzrostową. W porównaniu z rokiem 2020 liczba zgłoszeń wzrosła o blisko 20 %. Wydaje się, że istotną przyczyną rosnącej liczby zgłoszeń jest postępujący wzrost świadomości członków społeczności akademickiej nt. dostępnych na uczelni instytucji pomocowych. Wciąż jednak część pracowników i spore grono studentów I, II i III stopnia nie wie o istnieniu funkcji Rzecznika akademickiego. Oznacza to, że w miarę kontynuowania działań edukacyjno – promocyjnych można się spodziewać dalszego wzrostu liczby zgłoszeń. Dodatkowo na wzrost liczby spraw mogła także wpłynąć szczególna sytuacja związana z prowadzeniem nauki i dydaktyki w warunkach obostrzeń związanych z epidemią Covid-19. Przykładowo, w roku 2021 odnotowano znacząco więcej niż wcześniej spraw, których tłem były problemy zdrowia psychicznego.

Wnioskodawcy

Zgodnie z § 4 Zarządzenia nr 30 Rektora Uniwersytetu Warszawskiego podjęcie czynności przez Rzecznika następuje:

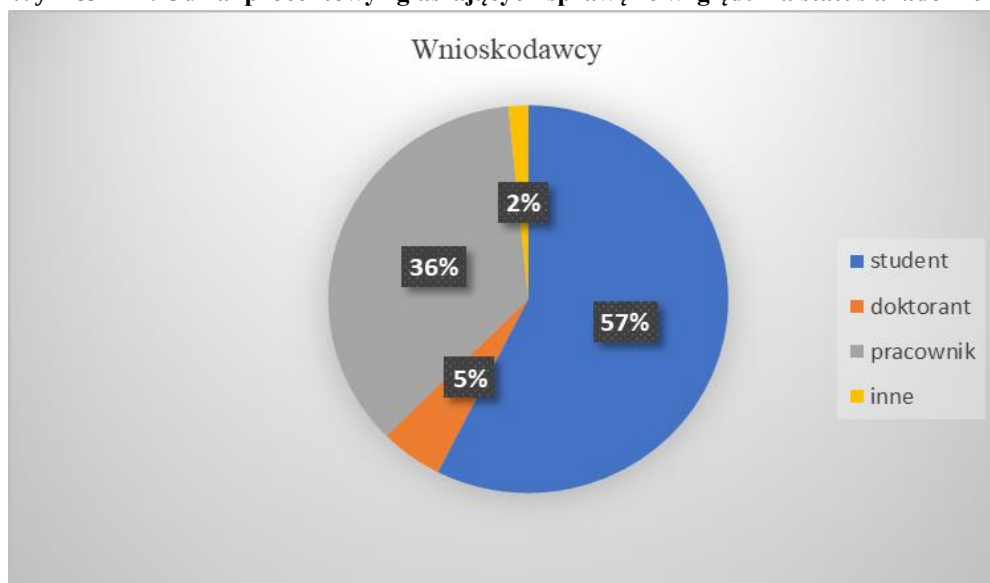

- po zgłoszeniu się ze sprawą zainteresowanego członka społeczności akademickiej,
- na wniosek organów samorządu studentów lub doktorantów,
- na wniosek Rektora,
- z własnej inicjatywy.

Najczęściej sprawy zgłaszają do Rzeczniczki akademickiej sami zainteresowani, którzy prezentują swoje problemy indywidualnie lub grupowo. Problemy bywają zgłaszane także przez bezpośrednich przełożonych bądź przez przedstawicieli władz danej jednostki, proszących o wsparcie w analizie i diagnozie problemu, bądź podjęcie bezpośrednich działań interwencyjnych w sprawie. Zdarzyły się sprawy zgłaszane przez krewnych.

Wśród osób zgłaszających problem ponad połowa (57 %) to studenci I i II stopni, a 36 % to pracownicy: naukowcy, administracyjni i naukowo-techniczni. Tylko 5% zgłoszeń pochodzi od doktorantów (szczegółowy rozkład zgłoszeń przedstawia Wykres nr 2).

Wykres nr 2. Udział procentowy zgłaszających sprawę ze względu na status akademicki.

Rok 2021 jest kolejnym rokiem, w którym do Rzeczniczki akademickiej trafiały sprawy ze wszystkich wydziałów i jednostek Uniwersytetu Warszawskiego. Można to odczytywać jako sygnał, że informacja o istnieniu i działaniu ombudsmana akademickiego jest obecna we wszystkich jednostkach akademickich uczelni. Zestawienie zgłoszeń ze względu na jednostkę przedstawia Tabela nr 2.

Tabela nr 2. Zestawienie zgłoszeń ze względu na jednostkę.

Wydziały i jednostki	liczba zgłoszeń
Wydział "Artes Liberales"	8
Wydział Archeologii	8
Wydział Biologii	18
Wydział Chemii	7
Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii	8
Wydział Filozofii	2
Wydział Fizyki	6
Wydział Geografii i Studiów Regionalnych	2
Wydział Historii	7
Wydział Lingwistyki Stosowanej	5
Wydział Matematyki, Informatyki i Mechaniki	4
Wydział Nauk Ekonomicznych	12
Wydział Nauk o Kulturze i Sztuce	2
Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych	17
Wydział Nauk Społecznych i Resocjalizacji	1

Wydział Neofilologii	19
Wydział Orientalistyczny	7
Wydział Pedagogiczny	11
Wydział Polonistyki	18
Wydział Prawa i Administracji	17
Wydział Psychologii	8
Wydział Socjologii	10
Wydział Socjologii	1
Wydział Stosowanych Nauk Społecznych i Resocjalizacji	10
Wydział Zarządzania	11
Międzydziedzinowa Szkoła Doktorska	1
Szkoła Doktorska Nauk Humanistycznych	1
Szkoła Doktorska Nauk Społecznych	5
Szkoła Doktorska Nauk Ścisłych i Przyrodniczych	1
Jednostka naukowo-dydaktyczna	41
Administracja Centralna	7
Inne	40

Tematyka spraw

Sprawy studenckie

Największa liczba zgłoszeń studenckich dotyczyła spraw związanych z organizacją i tokiem studiów. Zgłoszenia obejmowały wskazane poniżej zagadnienia:

- problemy związane z zajęciami online,

- restrykcje związane z Covid -19,
- trudności wynikające z interdyscyplinarności bądź studiowania na studiach międzywydziałowych,
- problemy z zaliczeniem (przedmiotu, lektoratu) lub zdaniem egzaminu,
- dyskryminujące wypowiedzi wykładowców lub studentów podczas zajęć,
- sposób prowadzenia zajęć i utrudniony kontakt z wykładowcami,
- plagiat i ściąganie,
- trudności z powołaniem promotora, w szczególności w odniesieniu do promotora zewnętrznego,
- sprawy finansowe - trudna sytuacja, stypendia, zapomogi, opłaty za usługi edukacyjne,
- trudności z uzyskaniem lub powrotem z urlopu zdrowotnego,
- wykluczenie systemowe osób transpłciowych,

W 2021 roku wystąpił znaczny wzrost liczby zgłoszeń, których źródłem były zmiany funkcjonowania uczelni związane z sytuacją pandemiczną. Studenci zgłaszali liczne trudności dotyczące zaliczeń i egzaminów przeprowadzanych w trybie online. Problemy związane ze ściąganiem na egzaminie lub naruszeniami przy rejestracji obecności na zajęciach w trybie online były zgłaszane zarówno przez studentów, jak i wykładowców oraz władze jednostek uniwersyteckich. Sporadycznie studenci zgłaszali także problemy związane z wykluczeniem cyfrowym. Wprowadzenie nauki zdalnej spowodowało, że pojawiały się rozbieżności między zapisami w sylabusach a rzeczywistą formą i treścią prowadzonych zajęć, co m.in. prowadziło do skarg studentów na obniżenie jakości prowadzonych zajęć.

W roku 2021 do Rzeczniczki akademickiej po raz pierwszy zaczęły wpływać skargi na dyskryminacje na tle szczepienia lub jego braku. W szczególności studenci zgłaszali problem z odrobieniem zajęć w sytuacji, w której jako niezaszczepieni byli wysyłani na kwarantannę i nie mogli uczestniczyć w zajęciach, odbywających się w formie

stacjonarnej. Zdarzały się przypadki skarg studentów związane z decyzjami o wprowadzaniu nauki zdalnej lub ograniczeniem możliwości uczestniczenia w zajęciach w przypadku wystąpienia symptomów chorobowych.

Istotną kategorię spraw stanowiły zgłoszenia ze strony samorządu oraz studentów studiów międzywydziałowych sygnalizujące potrzebę doprecyzowania przepisów dotyczących procedury dopuszczenia promotora zewnętrznego. Rzeczniczka akademicka zajmowała się również problemem urlopów zdrowotnych/okolicznościowych doktorantów oraz możliwościami bardziej adekwatnego uregulowania tej kwestii w Regulaminach Szkół Doktorskich.

Kolejną grupę stanowiły problemy związane z finansami, w szczególności skargi na postępowanie lub decyzje w sprawie stypendiów socjalnych i zapomóg. Do Rzeczniczki trafiały też sprawy dotyczące trudnej sytuacji finansowej związanej z utratą źródła zarobkowania w dobie pandemii.

W 2021 roku wystąpił znaczny wzrost liczby zgłoszeń od osób transpłciowych, transseksualnych i niebinarnych, które zwracały się z prośbą o wsparcie w temacie funkcjonowania w strukturach uczelni, rejestracji na zajęcia w systemie USOS czy posługiwania się danymi docelowymi z którymi się identyfikują.

W 2021 r. pojawiła się także nowa kategoria spraw związanych z umieszczaniem obraźliwych informacji w mediach społecznościowych.

Wydaje się, że istotnym podłożem wielu zgłoszeń były problemy psycho-emocjonalne doświadczane przez studentów i doktorantów.

Sprawy pracownicze

Tematyka spraw zgłaszanych przez pracowników wpisywała się w następujące obszary: konflikt, złe traktowanie (w szczególności w formie mobbingu lub

dyskryminacji), warunki pracy i polityka kadrowa, nieetyczne zachowania studentów lub innych pracowników.

Konflikty miały charakter poziomy, tj. toczyły się między współpracownikami lub pionowy, na linii przełożony – podwładny. Większość konfliktów miała charakter relacyjno – organizacyjny, pojawiały się jednak przypadki, w których istotą różnic między stronami były kwestie merytoryczne/naukowe lub związane z różnicami wartości. Zgłaszane konflikty miały na ogół charakter binarny, ale zdarzały się także bardziej skomplikowane spory grupowe. Po pomoc zgłaszali się do Rzeczniczki akademickiej zarówno sami zaangażowani pracownicy, jak i ich przełożeni, którzy zaobserwowali konflikt w zespole. Pracownicy zgłaszali także konflikty i trudności komunikacyjne na linii wykładowca - student.

W 2021 roku nastąpił wzrost skarg na dyskryminację i mobbing. Część z nich należała do naruszeń mniejszego rzędu, możliwych do naprawienia poprzez rozmowy korygujące. Poważniejsze przypadki wymagały uruchomienia procedury dyscyplinarnej. W przypadkach, w których występowało uzasadnione podejrzenie wystąpienia przesłanek mobbingu bądź dyskryminacji, Rzeczniczka akademicka proponowała przekierowanie sprawy do Koordynatorki ds. przeciwdziałania mobbingowi, bądź do Koordynatorki ds. Przeciwdziałania Dyskryminacji. Ostateczna decyzja o podjęciu tych działań należała jednak do samego zainteresowanego.

Pracownicy zgłaszali się także do Rzeczniczki akademickiej ze sprawami związanymi z warunkami pracy i polityką kadrową, obejmującymi w szczególności takie tematy, jak:

- zatrudnienie,
- zakończenie współpracy,

- wynagrodzenia,
- premie,
- godziny pracy i nadgodziny,
- godziny spotkań służbowych,
- regulacja zakresu obowiązków,
- urlopy,
- oceny pracownicze, w tym również ocena sposobu prowadzenia zajęć,
- ochrona własności intelektualnej,
- praca zdalna,
- niewłaściwe wykonywania obowiązków służbowych.

Skargi na nieetyczne zachowanie dotyczyły często sposobu prowadzenia publicznego dyskursu na portalach społecznościowych gromadzących pracowników, bądź sposobu prowadzenia dyskusji w łonie Rady Wydziału, Rady Naukowej lub innych organów kolegialnych uczelni. Pojawiały się także skargi wykładowców na nieetyczne zachowania studentów i studentek wobec wykładowców, w tym molestowanie, stalking i niestosowne zachowanie.

Podjęte działania

Na mocy § 7 Zarządzenia nr 30 Rzecznik może w zgłaszanych sprawach podejmować następujące działania:

- przedstawienie stosownej informacji dotyczącej funkcjonowania i regulacji prawnych obowiązujących na UW;
- wskazanie jednostek/osób właściwych do załatwienia sprawy;
- wsparcie w załatwieniu sprawy poprzez uzyskanie informacji lub wyjaśnienie sprawy we właściwej jednostce;

- wspomaganie w rozwiązaniu konfliktu: zdiagnozowanie problemu i wybór sposobu jego rozwiązania;
- rekomendowanie/prowadzenie mediacji;
- przedstawianie Rektorowi informacji i rekomendacji, leżących w zakresie obowiązków Rzecznika, dotyczących wskazania niezbędnych zmian systemowych i sposobów działania Uczelni.

Przedstawiona poniżej Tabela nr 3 prezentuje rozkład działań podjętych przez Rzeczniczkę akademicką w odpowiedzi na zgłoszone do niej problemy.

Tabela nr 3. Rodzaj działań podjętych przez Rzeczniczkę akademicką.*

Podjęte działanie	Liczba spraw
Udzielenie informacji dotyczącej funkcjonowania i regulacji prawnych obowiązujących na UW	120
Wskazanie jednostek/osób właściwych do załatwienia sprawy	17
Interwencja w jednostce (uzyskanie informacji lub wyjaśnienie sprawy)	52
Coaching (wspomaganie w zdiagnozowaniu problemu i wyborze sposobu jego rozwiązania)	55
Mediacja (rekomendacja, prowadzenie)	13
Sygnalizacja na piśmie (przedstawianie opisu występujących trudności oraz/lub rekomendacji niezbędnych zmian systemowych bądź działań naprawczych).	7

** Podsumowanie ma charakter uproszczony, w rzeczywistości kategorie nie są rozłączne, część spraw może się zatem mieścić w kilku kategoriach.*

Kategoria pt. „*udzielanie informacji dotyczącej funkcjonowania i regulacji prawnych obowiązujących na UW*” obejmuje zarówno pomoc osobom zgłaszającym problem w zrozumieniu własnej sytuacji faktycznej i prawnej oraz wyborze optymalnych rozwiązań, jak i wsparcie dla jednostek UW we właściwej interpretacji i stosowaniu obowiązujących regulacji prawnych. Z działaniem tym często wiąże się wskazanie

jednostek lub osób właściwych do załatwienia sprawy. Natomiast interwencje wskazane w punkcie drugim „*wskazanie jednostek/osób właściwych do załatwienia sprawy*” obejmują sytuacje, w których Rzeczniczka akademicka nie podejmowała żadnych własnych działań pomocowych, a jedynie przekierowywała zgłaszającego do właściwej osoby lub jednostki. Działania coachingowe obejmowały pomoc świadczoną przez Rzeczniczkę akademicką w sytuacjach konfliktu, lub nękania pracownika (w szczególności tam gdzie nie było zgody na podjęcie działań mediacyjnych lub interwencyjnych) oraz wsparcie rozwojowe dla pracowników doświadczających trudności w życiu zawodowym.

Podsumowanie

Po 10 latach od momentu powołania na Uniwersytecie Warszawskim Rzecznika akademickiego ds. studenckich i pracowniczych instytucja ta jest dość dobrze rozpoznawalna, działa według wystandardyzowanych zasad i cieszy się znaczącym zaufaniem społeczności akademickiej. Zarazem ta blisko dekada działalności Ombudsmana pozwoliła zgromadzić istotny kapitał wiedzy i praktyki, który w ramach wymiany doświadczeń pomaga w budowaniu podobnych stanowisk na innych uczelniach w kraju i za granicą. Działalność Rzecznika akademickiego buduje wizerunek Uniwersytetu Warszawskiego, jako instytucji dbającej o bezpieczeństwo, prawa i potrzeby członków swojej społeczności.

Rewersem ustabilizowania funkcji Rzecznika akademickiego i upowszechnienia wiedzy o jego kompetencjach jest postępujący wzrost liczby zgłaszanych spraw. Wzrost liczby zgłoszeń, przy dużym obciążeniu Rzeczniczki i jej Zespołu także innymi zadaniami (m.in. z obszaru przeciwdziałania mobbingowi), prowadzi do sytuacji w której osoby zgłaszające się po pomoc muszą długo czekać na moment, w którym będzie możliwe zajęcie się ich sprawami. Co więcej ta wysoka liczba zgłoszeń prowadzi do ograniczenia sprawności działania Rzeczniczki akademickiej w pozainterywencyjnych obszarach jej kompetencji. Istnieje wysokie ryzyko, że bez

strukturalnego rozwiązania tego problemu (np. w postaci zwiększenia zasobów osobowych Zespołu, przekazania części zadań innym podmiotom lub rezygnacji z ich realizacji) w miarę dalszego wzrostu liczby spraw instytucja Rzeczniczki akademickiej stanie się niewydolna, a brak możliwości sprawnego reagowania na zgłaszane problemy lub niemożność udzielenia pomocy wszystkim zgłaszającym doprowadzi do znaczącego spadku zaufania społeczności akademickiej do tej instytucji.

Wśród kluczowych problemów, z jakimi mierzy się Rzeczniczka akademicka należy wskazać: wsparcie społeczności akademickiej w radzeniu sobie z coraz liczniejszymi problemami natury psycho-emocjonalnej doświadczanymi przez studentów i pracowników naukowych i administracyjnych. Problemy te istotnie wpływają na efektywność studiowania, pracy naukowej i dydaktycznej, a niejednokrotnie generują też różnego rodzaju naruszenia bądź zagrożenia dla dobrostanu funkcjonowania członków społeczności akademickiej.

Do ważnych obszarów problemowych, mających duże znaczenie dla społeczności akademickiej należy bez wątpienia przeciwdziałanie dyskryminacji, molestowaniu i mobbingowi. Podkreślić należy, że choć na Uniwersytecie Warszawskim wciąż incydentalnie dochodzi do tego typu naruszeń, to coraz sprawniej działają mechanizmy profilaktyki i reagowania. Od 2019 r. na uczelni z sukcesem funkcjonuje Procedura antymobbingowa oraz Komisja Antymobbingowa. W 2021 roku weszła w życie nowa procedura antydyskryminacyjna, a zarazem rozpoczęła działania umocowana w tej procedurze Komisja antydyskryminacyjna. W tym samym roku opublikowany został dokument pt. „Przeciwdziałanie molestowaniu seksualnemu na uczelni. Informator Uniwersytetu Warszawskiego”, który rozwiał wiele wątpliwości i zebrał liczne pozytywne komentarze ze strony społeczności akademickiej. Wszystkie te działania pozwalają mieć nadzieję, że Uniwersytet

Warszawski będzie coraz bezpieczniejszym miejscem pracy i studiów, na którym nie będzie tolerowane dopuszczanie się mobbingu, dyskryminacji i molestowania.

W dalszym ciągu znaczący pozostaje także problem rozumienia zasad etyki akademickiej oraz potencjalnych naruszeń w tym zakresie, widoczny w szczególności w obrębie pogwałcenia prawa własności intelektualnej, przekraczania granic wolności słowa i debaty akademickiej, czy wciąż powracających w niektórych kontekstach akademickich konfliktów ról i interesów. W tym kontekście Rzeczniczka akademicka powraca do stwierdzenia zamykającego sprawozdania z lat poprzednich, iż istotną częścią, której brakuje, aby domknąć system budowania jasnych standardów życia akademickiego jest Kodeks etyki, służący wsparciem w normowaniu wspólnych zasad akademickich odnoszących się m.in. do sytuacji, w których różne grupy pracowników mają odmienne spojrzenie na to co słuszne i właściwe.

Sprawozdanie przygotowały:

Anna Cybulko we współpracy z Elżbietą Felkner i Magdaleną Miksa